

За разделянето на деца в България

Бриф за Фонд „Мечтата на Таня“

февруари 2022 г.

1	Контекст	2
1.1	За FrameWorks UK	2
2	Какви са основните предизвикателства пред комуникаторите?	3
2.1	Хората не разбират значението на ранните детски години и ролята която общностите могат да играят	4
2.2	Хората обвиняват изпадналите в бедност семейства, че сами са виновни за това – или приемат, че бедността е неизбежна	4
2.3	Индивидуализмът доминира в историите, разказани от първа ръка	5
3	Как комуникаторите да преодолеят тези предизвикателства?	6
3.1	Да обясним, че средата, която ни заобикаля ни формира като хора	6
3.2	Застанете зад нещо конкретно	9
3.3	Подкрепете хората, така че те спокойно и безопасно да разкажат своите истории	10
4	Източници	15

1 Контекст

Начинът, по който говорим за разделянето на деца, е от значение.

Комуникацията ни - какво казваме, как го казваме и какво оставяме неизказано - може да промени коренно начина, по който хората мислят, чувстват и действат. Наричаме тези комуникационни решения "рамкиране".

Този бриф е резюме на три семинара, проведени от FrameWorks UK през 2021-22 г. В него се изследва как хората, работещи за прекратяване на разделянето на деца, могат да използват рамкирането, за да реформират политиката и практиката в България.

FrameWorks не е провеждала изследвания в България, затова този материал се основава на съответните констатации от изследвания в страни от Европа и Америка. Това означава, че препоръките са основани на доказателства, като с времето те трябва да бъдат тествани, за да се гарантира, че са приложими в България.

1.1 За FrameWorks UK

FrameWorks UK работи с организации, водени от мисия за постигане на социална промяна. Проучваме как хората мислят по социални въпроси и какво влияе на това мислене. И използваме нашите проучвания, за да създаваме комуникационни съвети, стратегии и съдържание.

FrameWorks UK е базираният в Обединеното кралство филиал на FrameWorks САЩ. Заедно имаме повече от 20 години опит в подпомагането на професионалисти и застъпници да създават истории, които променят сърцата и умовете.

2 Какви са основните предизвикателства пред комуникаторите?

Хората не са празни полета. Те използват редица мисловни връзки, за да осмислят света. И техните вявания оказват влияние върху начина, по който комуникациите ни се чуват и разбират.

Умствените преки пътища се споделят в различните култури. Те се активират и укрепват от нещата, които виждаме и чуваме - като новините, радио и телевизионните предавания. Когато се задейства определен пряк ментален път (връзка), за хората е по-трудно да мислят по различен начин.

Проучванията показват, че в редица страни хората споделят изключително устойчиви убеждения относно ранното детство и бедността.

Трябва да избягваме задействането на тези убеждения в нашите комуникации и да разказваме една различна история.

2.1 Хората не разбират значението на ранните детски години и ролята която общностите могат да играят

Разпространени вярвания за детското развитие	Какво означава това за комуникаторите
Деца се развиват от самосебе си / автоматично	— Хората не разбират колко важни са ранните преживявания и взаимодействия за децата и не виждат нуждата от ранна подкрепа
Родителите трябва да са по-отговорни	— Хората не винаги виждат, че обстоятелствата определят резултатите, и бързат да обвинят отделните хора
Това което не ме убива, ме прави по- силен	— Хората подценяват последиците от хроничния стрес и несгодите в детството - и не признават важноста на намаляването на този стрес
Някои деца просто нямат късмета да растат в добри семейства	— За хората е по-трудно да разберат как може да се случи промяната - или какво би довело до промяна

2.2 Хората обвиняват изпадналите в бедност семейства, че сами са виновни за това – или приемат, че бедността е неизбежна

Разпространени вярвания за бедността	Какво означава това за комуникаторите
--	---------------------------------------

Бедността спохожда онези, които са мързеливи или правят грешен избор	— Хората не могат да видят системите и контекста, които определят живота им. Единственото решение е "да се постареем повече" или "да направим различен избор".
Някои общности избират да не работят	— Хората смятат, че единственото разумно решение е да се образоват или наказват общностите
Системата работи в полза на богатите	— Хората възприемат бедността като неизбежна и не вярват, че нещо може да я промени
Бедността е следствие от външни сили, които са извън нашия контрол	— Хората смятат, че бедността е твърде голям проблем, за да бъде решен, и се отдръпват от програмите за борба с бедността

2.3 Индивидуализмът доминира в историите, разказани от първа ръка

Индивидуализмът е убеждението, че обстоятелствата се определят от волята и избора ни. Той затруднява възприемането на ролята на системите в живота на хората. И е по-лесно по този начин да се оправдаят бедността и неравенството като вина на родителите.

Този мисловен пряк път често се задейства случайно, с фрази като:

- "Успях да се преборя за детето си"
- "Той се оказа безработен и загуби къщата си".
- "Тази програма помага на хората да подобрят живота си".
- "Трябва да научим родителите как да се грижат за децата си".
- "Не можах да се справя"

Когато това убеждение е активно, то блокира способността на хората да видят как и защо се случва разделянето на семейството. И какво може да се направи в нашето общество, за да се предотврати това разделяне.

3 Как комуникаторите да преодолеят тези предизвикателства?

Можем да преодолеем тези предизвикателства с нова история. Ако:

- 1) обясним как това, което ни заобикаля, ни оформя
- 2) отстояваме нещо; и
- 3) Подкрепяме хората да разказват историите си по безопасен и стратегически начин.

3.1 Да обясним, че средата, която ни заобикаля ни формира като хора

Обяснението е мощно средство. То помага на хората да разберат как работи нещо, каква роля играе то в живота ни и как би могло да работи по различен начин.

Без обяснение хората често вярват, че "нещата стоят така". Или че проблемите са твърде големи, за да бъдат решени. Ставаме уязвими към дезинформация, която запълва празнотата в нашето знание.

Използвайте метфори, за да обясните значението на ранните (детските) години

Използвайте подхода **"развитието на мозъка"**, за да помогнете на хората да разберат, че развитието на детето започва рано и е активен процес, който се нуждае от участието на хората, полагащи грижи.

Как изглежда това:

Мозъците на бебетата се развиват още от първите им дни - дори в утробата. Преживяванията, които децата имат като бебета и малки деца, полагат основите на тяхното развитие и успех.

Вижте, това видео за изграждането на детския мозък: <https://youtu.be/VoN-Gbmn7ws> (на английски език).

Използвайте метафората за **"накланяне на везните"**, за да разкажете как външните фактори, като преживяванията в семействата и в нашите общности - могат да повлияят на устойчивостта на детето.

Как изглежда това:

Положителните преживявания, като спокойна среда и подкрепящи взаимоотношения, могат да „наклонят везните“ на децата към това да устояват на трудностите. Ако натрупаме достатъчно положителни елементи, везната на детето ще се наклони към положителна посока дори в трудни моменти.

Гледайте това видео за накланяне на везните: <https://youtu.be/EW2oA962wd4> (на английски език)

Използвайте метафората за **"претоварените"** семейства, за да обясните как пренебрегването на деца може да бъде причинено от външни фактори и че подкрепата за родителите и настойниците може да има значение.

Как изглежда това:

Родителите, които са претоварени от болести, стрес на работното място, загуба на работа и загуба на близък, могат да се сринат и да имат трудности да се грижат за децата си. Можем да облекчим родителите, като им осигурим подкрепа, когато имат най-голяма нужда от нея.

Гледайте това видео за претовареността: <https://youtu.be/hbRuzRS4AoY> (на английски език).

Поставяне на отделните истории в контекст

Контекстът има голямо значение. Той насочва вниманието на хората към системите и условията, които трябва да се променят.

Когато разказваме истории за хора, засегнати от външни сили, е по-трудно те самите да бъдат обвинявани.

Например: Ниските заплати и високите цени на хранителните продукти и горивата затрудняват семействата да си осигурят храна на масата.

Когато разказваме истории за нашите общи преживявания, е по-трудно да отхвърлим отделните истории като единични случаи.

Например: В моята общност всички ние бяхме засегнати от пандемията. Подобно на много семейства в Кочериново, ние трябваше да...

Когато назовем системите и условията, които определят живота и вземането на решения, показваме, че промяната означава подобряване на тези системи и условия.

Например: Енергийните компании вдигнаха цените на горивата, което означава, че много семейства в България ще се затруднят да отопляват домовете си тази зима. Държавната помощ за изолиране на по-стари сгради ще има голямо значение за...

Използвайте метафората за **ограниченията и оскъдиците**, за да обясните как външните сили могат да ни тласнат към бедност - и какво може да ни освободи.

Как изглежда това:

Ниските заплати и високите сметки означават, че много семейства са в ежедневна борба, за да свържат двата края. Семействата се нуждаят от помощ, за да преодолеят ограниченията, които бедността налага на хората.

Говорете за **възможностите** за хората, вместо за техния избор. Това улеснява мисленето за това какво е и какво не е налично в средата ни. И как това може да ни възпрепятства.

3.2 Застанете зад нещо конкретно

Често подкрепяме промяната, като говорим за това, срещу което сме. Например "да се сложи край на насилието над жени" или "да се спре войната". Или говорим за това колко лоши са нещата и колко лоши могат да бъдат.

Трябва да говорим повече за света, който искаме да видим. Как изглежда той. И какво може да означава той за всеки един от нас. Това помага на хората да разберат, че промяната е възможна и желана

Избягвайте развенчаването на митове

Разбиването на митове рядко дава резултат. Често то има обратен ефект и укрепва погрешни убеждения. Когато напомняме на хората за митовете, свързани с разделянето на семействата, дори да ги коригираме или да кажем, че не са верни, ние все пак ги активираме и затвърждаваме в съзнанието им.

По-добре е да започнем с историята, която искаме хората да чуят, и да я развием в нашите комуникации.

Например: Децата процъфтяват, когато семействата им получат необходимата подкрепа.

Балансирайте неотложността (трябва да действаме) с ефикасността (може да действаме)

Кризисният език рядко върши работата, от която се нуждаем. Той предизвиква недоверие (това не може да е вярно) или фатализъм (проблемът не може да бъде решен).

Когато говорим за даден проблем, трябва също така да кажем и покажем как той може да бъде решен. Трябва да обясним как работят нещата и което е по-важно, как могат да бъдат накарани да работят по различен начин.

Това означава да говорим за това как нещата могат да се променят. И че имаме увереност в способността си да осъществим промяната.

Например: Предизвикателствата, пред които са изправени семействата, са неотложни и се влошават от пандемията. Ето как можем да преодолеем тези предизвикателства ...

Измислете решения за всички нас

Лесно е да пренебрегнем решения, които се отнасят до други хора. Или които не изглеждат подходящи за нашия живот и нещата, които ни интересуват.

Ако се фокусираме само върху отделни семейства, които изпитват затруднения, за хората е по-трудно да разберат каква роля имат в промяната. И каква е разликата, която тази промяна ще донесе на всички нас.

Това означава да споделяме истории за семейства, но също и за общности, организации, политики и програми. И да обясняваме жизненоважната роля, която те могат да играят за прекратяване на разделянето на семейства.

Например: Всички ние можем да работим за прекратяване на разделянето на семейства в България и да направим общностите си по-силни. Ето как ...

3.3 Подкрепете хората, така че те спокойно и безопасно да разкажат своите истории

Разказът е могъщ. Кой и как разказва дадена история може да повлияе на това кого хората виждат като отговорен за даден проблем. И кой трябва да го реши.

Можем да използваме рамкирането, за да помогнем на хората да разказват историите си безопасно и стратегически.

Включете колкото може повече гласове

Трябва да включим истории, разказани от хора от различни полове, етноси, семейства. С различни нужди от достъп и ресурси. От различни райони.

Различните гласове, които споделят една и съща история, ще я подсилят. И вероятността тя да бъде чута е по-голяма. Това ни помага да пресечем шума.

Различните хора, които споделят един и същ опит, го колективизират. И така предположението, че това преживяване е предопределено от това кой в случая е дадения човек, става по-трудно. Това намалява стигмата и стереотипите.

Гледайте това видео с хора, които споделят своя опит с бедността в Обединеното кралство: https://youtu.be/ORO67LjN_ks (на английски език).

Осигуряване на достъп до възможностите

Трябва да адаптираме начина си на работа към живота на хората. Това изисква време и ресурси и е жизненоважна работа. Тя може да включва:

- да заплащаме на хората за тяхното време и умения по начин, който не утежнява живота им;
- планиране на срещи извън обичайното работно време;
- наемане на повече хора, отколкото са необходими (в случай че се наложи да отпаднат;
- Включване на различни начини за провеждане на разговори и получаване на обратна връзка.

Създайте документ, описващ "начина на работа", за да се формулират предварително очакванията. Договорете се колко работа е свързана с това, как (и колко често) ще поддържате връзка и как ще се отнасяте един към друг. Често го преглеждайте и актуализирайте.

Започнете историята от самото начало

Често започваме историята на даден човек от средата. Когато някой вече се бори с бедност, изключване или раздяла със семейството.

Трябва да започнем нашите истории от самото начало. За да запълним пропуските и да помогнем на хората да разберат на първо място защо някой се бори. Ако не го направим, хората често ще правят предположения - ще приписват вина.

Можем да започнем със задаването на въпроси, които въвеждат в контекста и причинно-следствената връзка, вместо въпроси, които стесняват фокуса ни върху отделните хора и изборите, които те правят.

Например:

Въпроси, които не (винаги) пораждат контекст	Въпроси, които пораждат контекст
— Какво се случи с вас? — Какво направихте, когато това се случи? — Защо постъпихте по този начин? — Какъв избор направихте? — Какво бихте могли да направите по различен начин?	— Засяга ли това много хора [във Враца/семејства с един родител/със заболяване/т.н.]? Защо? — Има ли много хора във вашия [град/община], които са били засегнати от [X]? — Можете ли да ми разкажете за живота си, за нещата, които са ви се случили в началото? — Каква подкрепа сте имали, когатоhttp://.... Каква подкрепа е трябвало да имате? — Какви възможности сте имали тогава / имате сега?

Изградете практична комуникационна експертиза

Не всеки, който има какво да разкаже, ще се определи като комуникатор. Трябва да съчетаем стратегическото разбиране с изграждането на практически опит.

Вграждайте рамкирането в практическото обучение по комуникации.

Например: В медийното обучение заменете "свързване и завъртане" с "откриване, позициониране и преместване".

"Свързване и завъртане" е техника, която се използва при интервюта. Тя означава, че се отклоняваме от въпроса и се насочваме към отговора, който искаме да дадем.

Можем да използваме рамкирането, за да "открием" преките мисловни пътища, които биха се активирали от даден въпрос и да разкажем различна история.

1. **Открийте** кой ментален пряк път се активира от даден въпрос, като например „индивидуализъм“ или „детското развитие се случва от само себе си“.
2. **Позиционирайте се** да разкажете различна история, например някоя за контекст или „изграждане на мозъка“.

3. **Преместете се**, за да достигнете до желаната отправна точка.

Приоритет на избор и контрол

Безопасността и благосъстоянието са на първо място. Често разказвачите споделят лични травми. И рискуват да получат допълнително страдание, като споделят историите си публично.

Използвайте препоръките в това кратко изложение, за да помогнете за защитата на разказващите истории. И разполагайте с предварително подготвени и обмислени сценарии за това какво хората са готови да споделят и какво трябва да запазят в тайна.

Използвайте метафората за **ръката с карти**, за да помогнете на разказвачите да определят границите си.

Как изглежда това:

Вашата история е като ръка с карти. Вие контролирате картите, с които играете и какво споделяте. Играйте картите, които ще ви донесат желания резултат. А това, което трябва да остане лично, дръжте близо до гърдите си.

Използвайте този контролен списък преди, по време на и след възможностите за разказване на истории:

Преди

- За какво е това? Защо избирам да го направя?
- Как мога да се почувствам готов за това?
- Логистика: кой, какво, къде, кога, колко време и кой има право да одобри какво се използва.
- Граници: какво съм готов да споделям и какво искам да остане лично.
- Практика: разказване на моята история, отговори на трудни въпроси.
- Коя е моята мрежа за подкрепа?

- Намерете: някой, на когото да се обадя, ако имам нужда, някой, който да отиде с мен, някой, с когото да прекарам време след това.

По време на и след това

- Удобно ли ми е? Не е проблем да помолите интервюиращия да повтори, да донесе вода или да спре напълно.
- Разказвам ли историята, която искам да разкажа? Използвайте "място", "позиция" и "преместване", ако тя се отклонява от курса.
- От какво имам нужда сега?
- Проверка: как мина? как се чувствам?
- Последващи действия: притеснявам ли се за нещо, което съм споделил?
- Отпускане: какво мога да направя, за да си дам почивка?
- ...и ако е публикувано онлайн, не четете коментарите и не гледайте в социалните мрежи (все още).

4 Източници

Още източници, вкл. и използваните за този материал може да намерите на (на англ. език)

frameworksinstitute.org

[A Storyteller's Checklist](#)

[Wide Angle Lens](#)

[Framing 101](#)

[Our research on poverty](#)

[Our research on child development](#)

Всички права запазени. Никаква част от тази публикация не може да бъде възпроизвеждана, съхранявана в система за извличане или предавана под каквато и да е форма или по каквито и да било средства, електронни, механични, фотокопиране, запис или по друг начин, без предварителното разрешение на FrameWorks UK. © FrameWorks UK 2022